

Praktische tips om de transitieperiode te monitoren

Tekst en beeld: Ilse Louwagie (Inagro), Els Stevens (Hooibeekhoeve), Leen Vandaele (ILVO)

Verschillende handvaten – zoals de MPR-melkcontrole, data van MCC, voersignalen die uw koeien geven, lijstjes die je bijhoudt met gegevens – brengen de transitieperiode op jouw bedrijf in beeld. Deze handvaten gebruik je om acties te ondernemen die de koe beter door deze transitie leiden. Binnen het project 'Doelgericht verlengen levensduur melkvee: goed voor boer en klimaat' onderzoeken Inagro, ILVO en Hooibeekhoeve hoe deze info nog beter in acties kan worden omgezet. Een bachelorproef begeleid door Inagro in het schooljaar 2017-2018 reikte cijfermateriaal aan.

Lauw water geven aan een koe die net gekalfd heeft, helpt enerzijds haar dorst te lessen, maar vult anderzijds ook de lege ruimte die is ontstaan in haar buik.

melkveehouder de gewoonte inburgert om na het kalven water te verstrekken.

Bepaal de status van NEFA en BHB in het bloed

Via DGZ is er nu de mogelijkheid om niet-veresterde vetzuren (NEFA's) en β -hydroxyboterzuur (BHB) in het bloed te laten bepalen. Ideaal gebeurt dit bij 6 koeien voor kalven en 6 koeien kort na kalven. Uit een recente praktijkproef op Inagro, waaraan 4 bedrijven deelnamen, bleek dat ruim de helft van de gecontroleerde koeien reeds voor kalven een te hoge indicatie voor ketonemie had in het bloed. Opnieuw de drogestofopname en energieconcentratie goed controleren is een belangrijke vereiste.

Lijstjes helpen metabole stoornissen in kaart te brengen

In de bachelorproef werd aan 10 bedrijven gevraagd om bij elke kalving een A4-pagina in te vullen. Daarop werd genoteerd wat het geslacht van het kalf was, of het een zwaar of licht kalf was, hoe de huisvesting en voeding verliep tijdens de transitieperiode, enz. Ook werd bijgehouden welke hulp er tijdens het kalven werd verstrekt, of er metabole stoornissen optraden, of er supplementen werden toegediend en wanneer de koe voor het eerst werd geïnsemineerd na kalven. De veehouders die deelnamen aan de bachelorproef, ervaren het als het aanleren van een nieuwe gewoonte. Omdat men wist dat met deze data iemand een boodschap zou brengen

op hun bedrijf, waren ze snel gemotiveerd om bij elke kalving de nodige data in te vullen.

Een pasgekalvde koe toont uit zichzelf ook wel wat

Een koe die net na het kalven geen lauw water drinkt, geeft een eerste signaal dat er iets mankeert. Lauw water geven aan een koe die net gekalfd heeft, helpt enerzijds haar dorst te lessen, maar vult anderzijds ook de lege ruimte die is ontstaan in haar buik. Dit kan helpen om lebmaagdraaiingen te voorkomen. Toch leert de bachelorproef dat slechts 4 op de 10 koeien lauw water kregen aangeboden na kalven. Nochtans is dit iets dat iedereen voor handen heeft. Als voorlichters pleiten we er dan ook voor dat je als

Energiesupplementen toedienen aan individuele koeien op basis MPR-melkcontrole

Een te laag melkeiwitgehalte in combinatie met een lage BSK illustreert dat de pasgekalvde koeien in ketonemie gaan. Eventueel zie je ook een lager gemeten lactosegehalte in de melk. Kijk in het dieroverzicht naar de individuele koeien met een eiwitgehalte lager dan 3 procent en verstrek deze tijdelijk extra energie door bijvoorbeeld het toedienen van monopropyleenglycol. Structureel kan dit probleem vermeden worden door de drogestof- en VEM-opname van het droogstandsrantsoenen te evalueren (weeg eens wat droge koeien exact eten en overleg dit cijfer met uw voederadviseur).

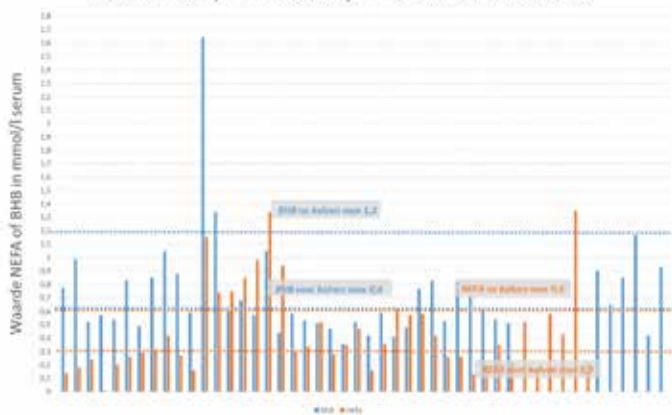

Conclusies uit de bachelorproef

Tijdens de proefperiode werd bij 1 op de 5 koeien kort na kalven een metabole stoornis vastgesteld. De meest voorkomende waren het ophouden van de nageboorte, witvuilen, kalfziekte en uierontsteking. Uit de evaluatie van de droogstandsrantsoenen blijkt nog al te vaak dat er te weinig droge stof wordt opgenomen.

2 op de 3 koeien kalfden volledig alleen. Als er hulp werd verstrekt bij het kalven, dan was dit bij 4 op de 10 kalvingen zonder de handen en het materiaal vooraf te ontsmetten.

Transitiecheck op 4 melkveebedrijven in de winter van 2017-2018

Verminder het optreden van pensverzuring als vet/eiwit-verhouding in melk daalt

Een te laag vetgehalte (vet lager dan eiwit) wijst op pensverzuring. Controleer goed in welke groep dit optreedt. Voeder extra structuur (bijv. 0,5 kg graszaadhooi of 0,3 kg gehakseld koolzaadstro), of voeg een pensbuffer toe aan het rantsoen (bijv. 150 gram natriumbicarbonaat per dier per dag). Zoek samen met de voederadviseur naar de oorzaak: is er te weinig structuur in het rantsoen? Te veel snelverteerbare koolhydraten? Een te nat rantsoen? Andere factoren, bijv. hittestress?

Ervaringen Hooibeekhoeve met Herd Navigator en BCS-camera

De Herd Navigator is een soort 'mini-laboratorium' in de stal. Deze melksensor meet rechtstreeks vier parameters in de melk: progesteron (P4), lactaatdehydrogenase (LDH), β -hydroxyboterzuur (BHB) en ureum. Daarmee kan men de vruchtbaarheid en gezondheid van de koe gedurende de volledige lactatie opvolgen. In het bijzonder voor de verse koeien is het toestel een interessante tool voor de individuele gezondheidsmonitoring. Metabole stoornissen (in de transitieperiode) worden vroegtijdig opgespoord.

De progesteronmetingen met de Herd Navigator brengen de individuele cycli van de koeien mooi in beeld. Tochten worden weergegeven waardoor het een goed tochtmonitoringssysteem is. Daarnaast komen ook 'afwijkingen' in beeld zoals anoestrus, cysten en embryonale sterftes. De bijhorende attenties in de software maken snel handelen mogelijk. Bovendien worden drachten ook bevestigd door een aanhoudend hoog progesteronniveau zodat het toestel ook fungeert als drachtcontrolesysteem.

Het meten van lactaatdehydrogenase (LDH) geeft een indicatie over de uiergezondheid. Dit enzyme wordt uitgescheiden bij het ontstaan van een infectie en heeft een hoge correlatie met het celgetal. Door het meten van LDH kan een uierontsteking vroegtijdig opgespoord worden. Koeien die een attentie hebben voor LDH worden nagekeken op klinische verschijnselen, er wordt een CMT-test uitgevoerd, de temperatuur wordt gemeten en de dieren worden indien nodig behandeld. Koeien met een verhoogd risico op uiergezondheidsproblemen, met name de verse koeien, worden frequenter bemonsterd voor LDH dan koeien verder in lactatie.

Het meten van β -hydroxyboterzuur (BHB) in de melk brengt koeien met slepende melkziekte of ketose in beeld. Eveneens een aandoening die zich voornamelijk in het begin van de lactatie voordoet. BHB is betrokken bij het beschikbaar maken van energie uit vetweefsel van het lichaam bij

dieren in negatieve energiebalans. Via deze BHB-meting komen wederom dieren met ketose vroegtijdig in beeld. Op de Hooibeekhoeve worden deze attentiekoeien standaard behandeld met 2 x per dag 500 cc propyleenglycol, 2 dagen na elkaar. Een voorwaarde om dit toe te dienen is wel dat de koe voldoende herkauwt en vitaal is. Bij ernstige ketose (zieke koe) wordt steeds de bedrijfsdierenarts geraadpleegd.

Niet enkel de Herd Navigator kan ketose opsporen. Er bestaat ook een handige bedrijfstest, de 'ketotest' die je gemakkelijk kan uitvoeren op je bedrijf. Deze test meet enkel BHB. De meest cruciale momenten om de ketotest uit te voeren zijn 5, 10 en 15 dagen na afkalven. Bij een BHB-waarde kleiner dan 1,2 mmol/l is de koe gezond. Bij waarden tussen 1,3 – 2 mmol/l is het raadzaam om de koe 2 keer per dag 500 cc zuivere propyleenglycol (zonder toegevoegde suikers) toe te dienen. Wordt er een waarde gemeten boven de 2 mmol/l dan is het noodzakelijk om de veearts de koe te laten behandelen omdat propyleenglycol niet toereikend genoeg zal zijn.

Ureum meten we momenteel nog niet met Herd Navigator op Hooibeekhoeve maar die parameter biedt een hulp in het voedermanagement met name in de eiwitbenutting.

Intussen werken we op Hooibeekhoeve ruim een jaar met de Herd Navigator. Werken met deze sensortechniek vraagt enige inlooptijd en opleiding. Maar de aanpak genereert enorm veel data en maakt het mogelijk om de (verse) koeien nog beter individueel op te volgen. Het onderzoek met de Herd Navigator loopt nog verder door op het proefbedrijf. Zo zal er de komende jaren een kosten-batenanalyse uitgevoerd worden. Intussen kunnen we al voorzichtig concluderen dat onze vruchtbaarheidscijfers verbeterd zijn. Zo is het inseminatiegetal duidelijk verbeterd. Het effect van de Herd Navigator op deze en andere kengetallen zoals vervangingspercentage en medicatieverbruik zal de komende jaren verder worden nagegaan.

Naast de Herd Navigator is er op Hooibeekhoeve ook een body conditie score camera. Deze genereert van iedere koe dagelijks een BCS-waarde. Dit maakt een individuele opvolging en sturing mogelijk zodat koeien niet te vet de droogstand ingaan. Ook na afkalven is het een erg handige tool om het verloop van de BCS gedurende de lactatie te monitoren en te voorkomen dat koeien te veel in body conditie verliezen/toenemen. Koeien waarvan de BCS te fel afneemt na afkalven, geven we extra energie bij. Koeien die te veel vetreserve aanleggen (die dus boven de ideale BCS-curve stijgen) nemen we energie af en geven we eiwit bij om zo de melkproductie te stimuleren.

Beide systemen zijn echt een meerwaarde in de individuele koe-opvolging. Zeker voor de zogenaamde risicogroepen van de verse koeien en eindlactatie-koeien komen attenties vroeg in beeld en is snel handelen en preventie mogelijk.

Conclusie

Monitoring en registratie van data van droge en transitiekoeien is enorm belangrijk. Ongeacht of dit middels automatische sensoren of nota's in een zakboekje gebeurt, zeker is dat meten weten is. Zo kan je de kritieke groep van droge en transitiekoeien de nodige aandacht geven. Hier en daar de bedrijfsvoering tijdig bijsturen heeft bovendien ook een gunstig effect op de bedrijfseconomische resultaten.

Dit demonstratieproject wordt uitgevoerd door Inagro in samenwerking met ILVO en Hooibeekhoeve en wordt ondersteund door het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling.

